

RAAP-NOTITIE 2882

Plangebied Hogestraat 111 te Aalten

Gemeente Aalten

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V.

Titel: Plangebied Hogestraat 111 te Aalten, gemeente Aalten; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: maart 2009

Auteur: drs. D. Kastelein

Projectcode: AAHO

Bestandsnaam: NO2882_AAHO.doc

Projectleider: drs. D. Kastelein

Projectmedewerker: drs. C.R.C. Schamp

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 33533

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. M. Schabbink

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491 500

Leeuwenveldseweg 5b

telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Rouwmaat Groenlo B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 26 februari 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een appartementencomplex in het dorp Aalten. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische overblijfselen) uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van (een) intacte archeologische vindplaats(en) aangetroffen.

Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan vermoedelijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen om in het plangebied geen aanvullend archeologisch vooronderzoek te laten verrichten en het plangebied vrij te geven.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. het RACM verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van dit bureauonderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Aalten.

1 Inleiding

Kader en doelstelling

In opdracht van Rouwmaat Groenlo B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 26 februari 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van een appartementencomplex in het dorp Aalten. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 0,45 ha) ligt direct ten westen van de Hogestraat te Aalten in de gemeente Aalten (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 41B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 236.400/438.579. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Aalten sectie K, nummer 2475.

Toekomstige situatie

In de toekomst zal in het plangebied een appartementencomplex verrijzen met meerdere verdiepingen en een onderkeldering. Hierdoor zal de bodem diep vergraven worden.

Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïventariseerd. Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- de recente topografische kaart (schaal 1:25.000);
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur Cultuur Historie (KICH);
- de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW)/Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Gelderland.

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op recente topografische kaarten (schaal 1:25.000) is het plangebied afgebeeld als bebouwd gebied (figuur 1). Momenteel is ter plaatse een caravanhandel gevestigd. Recente luchtfoto's uit Google Earth bevestigen dit grondgebruik. Volgens de geraadpleegde topografische kaart en het Actueel Hoogtebestand Nederland (<http://www.ahn.nl>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte in het plangebied ongeveer 25 m +NAP.

Geo(morfo)logie

Het plangebied is geomorfologisch niet gekarteerd. De dichtstbijzijnde eenheden bestaan uit plateau-achtige terrasresten, door landijs beïnvloed (Stiboka, 1982b: code 5F4), en een dekzandrug met mogelijk een oud landbouwdek (Stiboka, 1982b: codes 3L5 en 3K14). De terrasrestrug is nog duidelijk zichtbaar in het landschap als een forse verhoging.

Bodem

De bodem in het plangebied is in verband met de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd. De dichtstbijzijnde gekarteerde bestaan uit hoge bruine enkeerdgronden met leemarm en zwak lemig fijn zand en vlakvaaggronden met leemarm en zwak lemig fijn zand (Stiboka, 1982a: codes bEZ21 en pZg21).

IKAW

Op de IKAW is het plangebied niet gekarteerd in verband met de ligging in de bebouwde kom (ROB, 2005).

Cultuurhistorische Waardenkaart Gelderland.

Net als op de IKAW is het plangebied in verband met de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd. Voor de dichtstbijzijnde gekarteerde eenheid geldt echter een hoge archeologische verwachting (Provincie Gelderland, 2003; zie figuur 1).

AHN

Op zowel het AHN als op recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>) zijn de plateauachtige terrasresten ten oosten van het plangebied duidelijk waarneembaar. Deze lijken zich niet tot in het plangebied uit te strekken.

Historische situatie en mogelijke verstoringen

Om inzicht te krijgen in het grondgebruik in het plangebied in de Nieuwe tijd biedt de analyse van historische kaarten een goede invalshoek. Uit de geraadpleegde historische kaarten (Militaire Topografische Kaart 1830-1850: <http://watwaswaar.nl>) blijkt dat het plangebied rond 1850 nog geheel onbebouwd was. Op te merken is dat de beek die tegenwoordig kaarsrecht achter het plangebied langs loopt, toentertijd nog niet was gekanaliseerd (<http://watwaswaar.nl>). Rond 1900 lag het plangebied nog buiten de bebouwde kom van het dorp Aalten. Op de plek van onderhavig plangebied staat een boerderij weergegeven (ROBAS producties, 1989).

Recente verstoringen

In het plangebied was tot voor enkele jaren geleden een benzinstation gevestigd. De bijbehorende olie- en benzinetanks zijn inmiddels verwijderd. Waarschijnlijk is hierdoor al een groot deel van de bodem in het plangebied verstoord. Bovendien heeft in het noordwestelijk deel van het terrein tot voor kort nog een stenen schuur gestaan. Deze is door de huidige eigenaar tot net onder het maaiveld gesloopt (zie figuur 1).

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

Volgens de Archeologische Monumenten Kaart bevinden zich in de directe nabijheid van het plangebied geen archeologische monumenten. Wel staan in het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) uit de directe omgeving van het plangebied (straal ca. 500 m) 4 archeologische vindplaatsen geregistreerd (ARCHIS-waarnemingsnummers 3469, 11488, 26399 en 403638). Het betreft aardewerkvondsten uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen en een fundering uit de 17e-19e eeuw.

KICH en molendatabase

Het raadplegen van het cultuurhistorische informatiesysteem KICH (<http://www.kich.nl>) en de molendatabase (<http://www.molendatabase.nl>) heeft geen aanvullende relevante archeologische informatie opgeleverd.

AHN en luchtfoto's

Het raadplegen van het AHN (<http://www.ahn.nl>) en recente luchtfoto's uit Google Earth heeft geen concrete aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Gezien de geomorfologie van het plangebied wordt verwacht dat archeologische resten zich aan of direct onder de basis van het esdek bevinden. Er bestaat echter de mogelijkheid dat de bodem in delen van het plangebied ten gevolge van kanalisering van de Slingebeek en het verwijderen van diverse benzine- en olietanks verstoord is.

Op basis van bovenstaande gegevens geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek karterende fase. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1. Tijdens het veldonderzoek zijn 9 boringen verricht in het plangebied. De boringen zijn gezien het beperkte oppervlak en de aanwezige bebouwing zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verspreid gezet. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004). Er is geboord tot maximaal 2,1 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodem in het plangebied is volledig verstoord. In geen van de boringen is een restant van een plaggendeck of van natuurlijke bodemvorming aangetroffen. De minimale diepte waarop de C-horizont is aangetroffen, bedraagt 1,2 m -Mv (boring 1). In de boringen 2 en 8 is de C-horizont pas vanaf meer dan 1,5 m -Mv waargenomen. De C-horizont bestond uit matig grof, slecht gesorteerd (verspoeld) dekzand. De boringen 3, 4, 5, 6, 8 en 9 zijn niet gezet tot de C-horizont in verband met de aanwezigheid van grote hoeveelheden puin in de bodem.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De bodem in het plangebied is op veel plaatsen diep verstoord. Dit is onder meer veroorzaakt door het in- en uitgraven van benzine- en olietanks die in het plangebied in de bodem hebben gelegen. Voorheen was in het plangebied een benzinstation gevestigd. Mogelijk bevinden zich in het plangebied nog wel de fundamenteën van een boerderij uit de late 19e of vroege 20e eeuw. De archeologische waarde van dergelijke resten is gezien het veelvuldig voorkomen van nog intacte gebouwen uit deze periode zeer gering te noemen. Er is daarom geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen van de werkzaamheden vermoedelijk geen waardevolle archeologische resten zullen worden verstoord.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. het RACM verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Aalten (bevoegd gezag).

Literatuur

- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Provincie Gelderland**, 2003. *Cultuurhistorische Waardenkaart Gelderland* (CHW Gelderland). Provincie Gelderland, Arnhem.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- ROBAS Producties**, 1989. *Historische Atlas Gelderland. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.
- Stiboka**, 1982a. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 41 Oost Aalten*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Stiboka**, 1982b. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 41 Aalten*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
CHW	Cultuurhistorische Waarden Kaart
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IVO(-P)	Inventariserend Veld Onderzoek (Proefsleuven)
KICH	Kennis Infrastructuur Cultuur Historie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren tabellen en bijlagen

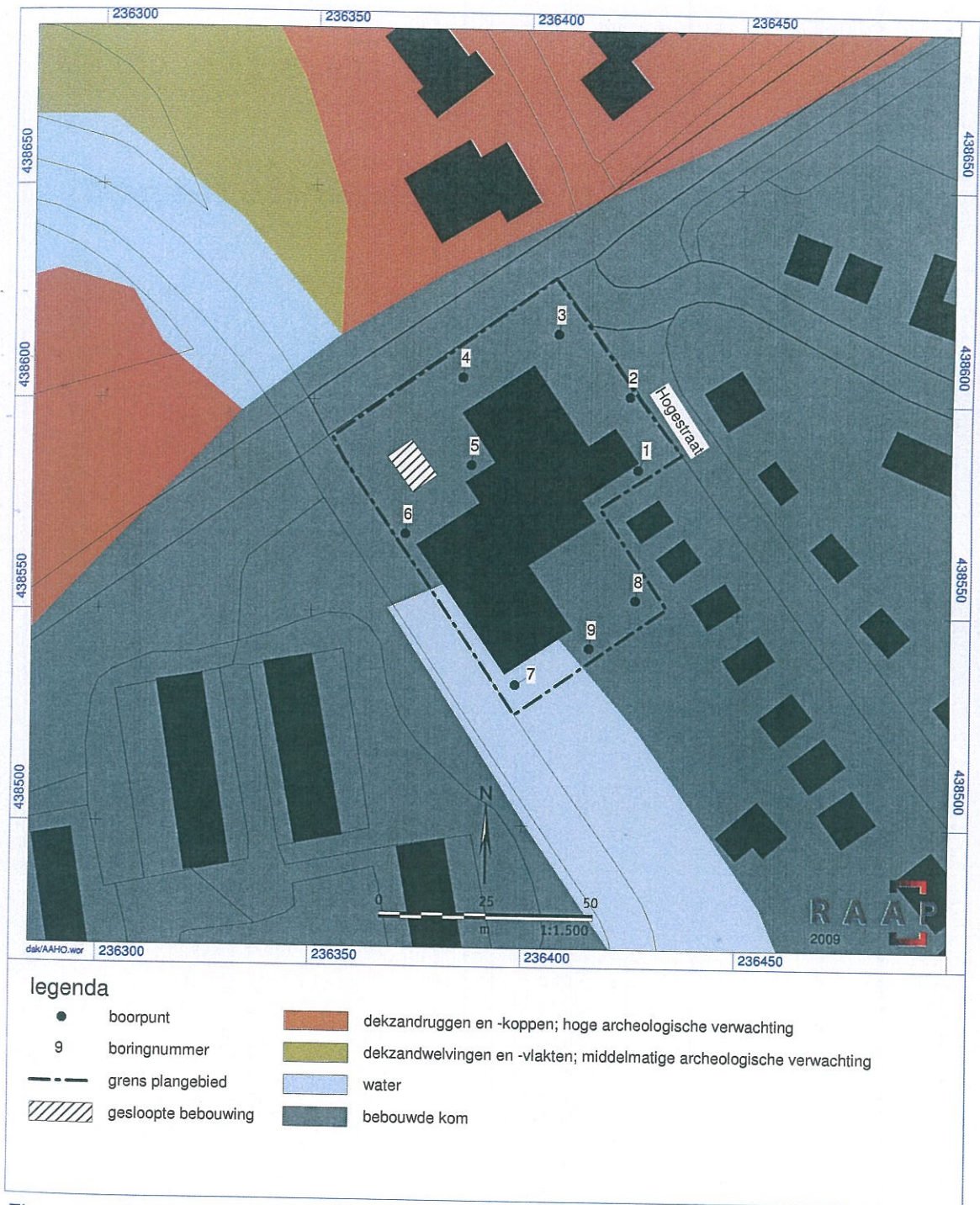
Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12	voor	-	450 na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal

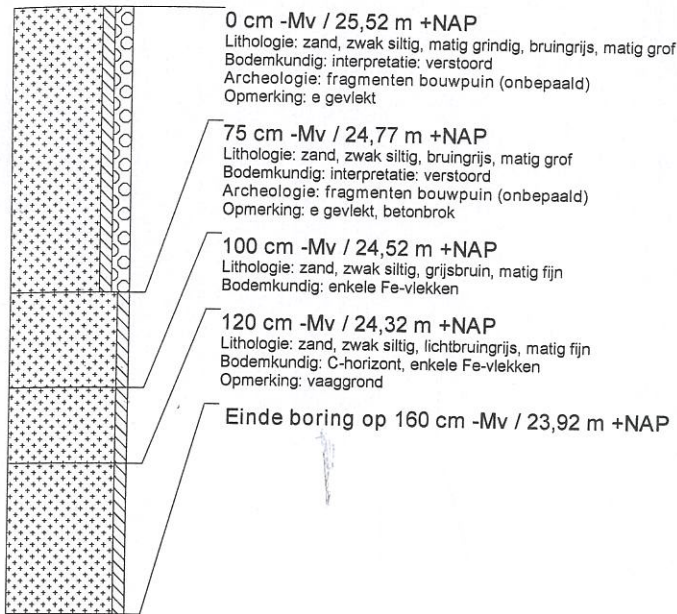

Figuur 1. Boorpuntenkaart met uitsnede GCHW (Provincie Gelderland, 2003).

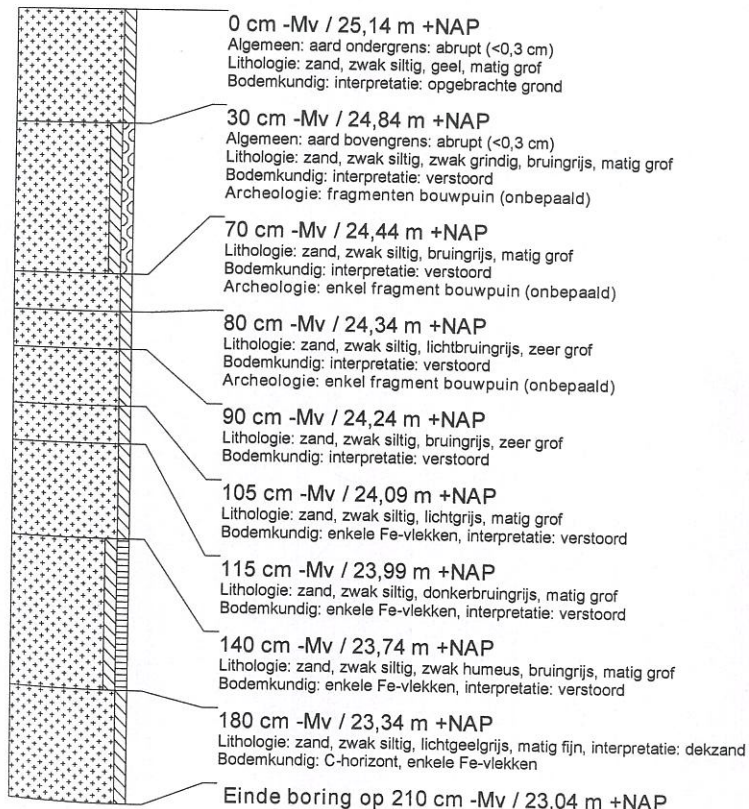
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: AAHO-1

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 25,52, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondszichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

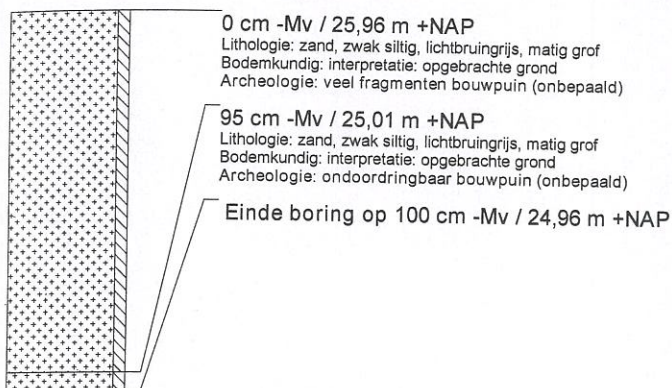
boring: AAHO-2

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 25,14, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondszichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

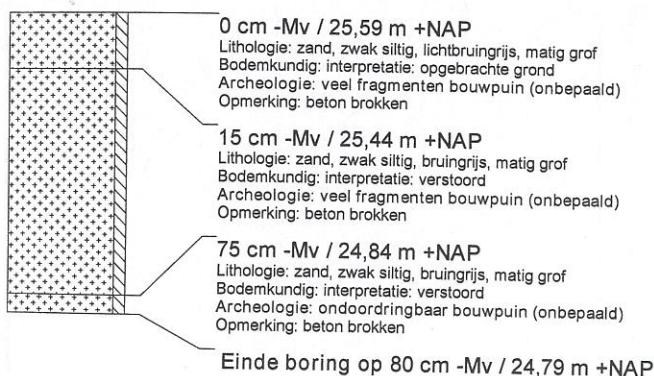

boring: AAHO-3

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 25,96, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: AAHO-4

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 25,59, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

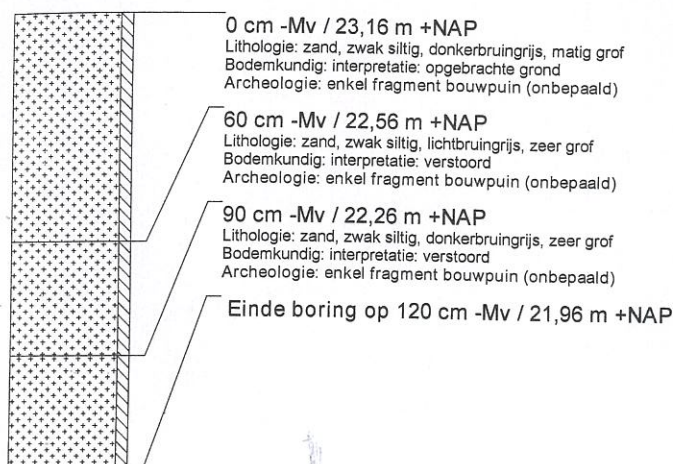
boring: AAHO-5

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 25,43, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

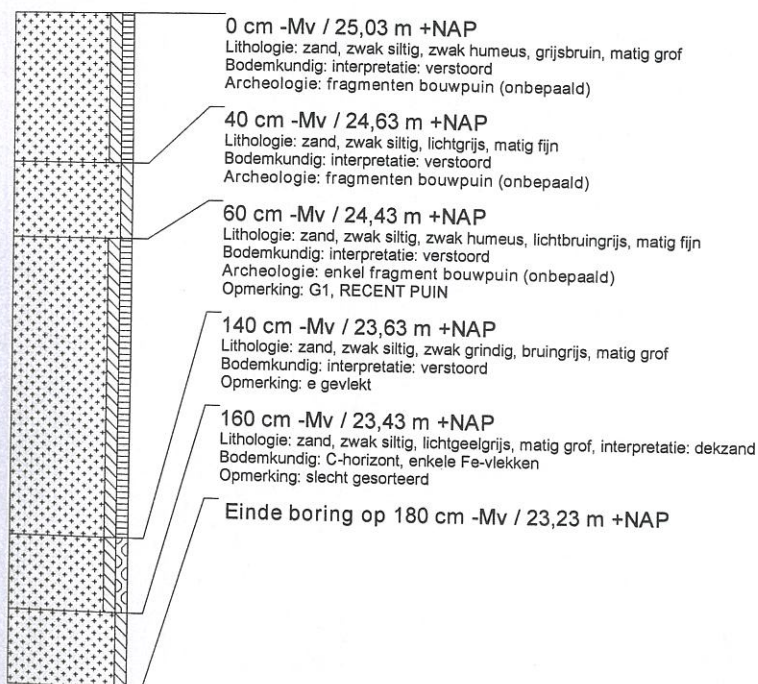

boring: AAHO-6

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 23,16, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: AAHO-7

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 25,03, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: AAHO-8

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 23,45, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

boring: AAHO-9

beschrijver: CLS/DAK, datum: 26-2-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 24,73, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode
hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland,
gemeente: Aalten, plaatsnaam: Aalten, opdrachtgever: Rouwmaat Groenlo B.V., uitvoerder: RAAP Oost

